

100
VALITUD
NOVELLI

III RAAMAT

O. HENRY

O. HENRY

100 SELECTED STORIES

Esmakordselt eesti keeles.

Raamatu eesti keeles kirjastamise õigus kuulub
eranditult kirjastusele E R S E N.

Antud raamatu materjalide ükskõik milline kasutamine
kas tervikuna või osaliselt ilma valdaja loata on õigusvastane
ja seadusega karistatav.

Toimetanud Virve Pillau
Korrektor Mari Mets

Trükitväljaanne © 2002 Kirjastus E R S E N
Elektroniline väljaanne © 2011 Kirjastus ERSEN
Raamatu nr 10539

I S B N 978-9949-20-198-3

Kirjastuse ERSEN kõiki e-raamatuid võite osta Interneti-poest
aadressil www.ebooks.ee

SISUKORD

SEA EETIKA.....	7
PUHTALT ÄRI.....	20
ÜLESTÕUSMISPÜHA	35
VIIES RATAS.....	44
POEET JA MAAMEES	59
NÄITEMÄNG.....	67
AMNEESIA RADADEL	77
LINNARAPORT	92
AASTAAJA KOMPLIMENDID.....	113
KORREKTUURPOOGEN	126
ÜKSKORD “ROONEYS”	139
“DIXIE ROOS”	156
KOLMAS KOMPONENT	171

SEA EETIKA

LÄKSIN lõunasse suunduva rongi suitsetajate vagunisse ja leidsin eest Jefferson Petersi – ainsa mehe Wabashi jõest lääne pool, kellel on mõistust ning kes oskab üheaegselt kasutada nii *cerebrum cerebellum*’it* kui ka *medulla oblongata*’t**.

Jeff oli paadunud kelm, kuid ta ei teinud midagi seadusevastast. Ta ei koorinud kunagi leski ja orbusid, vaid võttis ainult selle, mis üleliia. Tema sihikul olid pillajad ja järelemõtlematud investorid ning ta õigustas end sellega, et pole häbiasi nende kukrut paari dollari võrra kergendada. Jeff oli valmis oma jutustust alustama ning, tõmmanud paar sügavat mahvi, alustas jutustust oma viimasest autolykoslikust seiklusest.

“Minu äri juures,” alustas ta, “on kõige raskem see, et leida endale siiras ja üdini aus partner. Mõned, kellega ma koos olen töötanud, on mõnikord hakkama saanud alatute trikkidega.

Niisiis – eelmisel suvel otsustasin äri teha selles maa osas, kuhu nagu ma olin kuulnud – polnud madu veel jõudnud, ning otsida

---

* *Cerebrum cerebellum* (ld. k.) – väikeaju. Siin ja edaspidi tõlkija märkused.

***Medulla oblongata* (ld. k.) – piklikaju.

sealt partnerit, kellel on kaasasündinud kriminaalne talent, kuid kes pole veel edu saavutanud.

Niisiis – leidsin külakese, mis paistis minu silmis paljutõotav. Elanikud polnud veel avastanud, et Aadam on paradiisist välja löödud – nad andsid jätkuvalt loomadele nimesid ja tapsid madusid, nagu elaksid nad ikka veel Eedeni aias. Elanikud nimetasid oma asulat Mount Neboks ning see asus kohas, kus Kentucky, Lääne-Virginia ja Põhja-Carolina piirid kokku saavad. Ma ei tea, kas nad ühtki jänkit näinud olid või mitte. Niisiis, selline oli tegevuspaik.

Veetnud linnakeses nädala tõestades, et ma pole tolliametnik, läksin poodi, kus armastasid koos käia küla jämedakoelised kelmid ja vaatasin sobivat meest otsides ringi.

“Džentelmenid,” sõnasin ma pärast seda, kui olime tervituseks ninasid hõõrunud ja kuivatatud õunte tunni ümber kogunenud. “Minu arvates pole maailmas ühtki ühiskonda, kus patt ja seadusvääne oleksid vähem levinud kui siin. Elu külas, kus naised on julged ja lahked ning mehed ausad ja lihtsameelsed, peaks olema iidol. Sellega seoses meenub mulle Goldsteini kaunis ballaad. Selle pealkiri on “Mahajäetud küla” ning selles on järgmine salm:

“Haigus kõnnib mööda maad
ja kuhu toetab oma kannal,
seal sureb rahvast veel ja veel.
Kes suudaks sellel vastu panna?
Mis suudaks selle peatada?
Näe, ema, kohtunik on siia teel,
et mulle teatada,
et olen uus Maikuninganna.”

“Miks teile see pähe torkas, härra Peters?” küsis poodnik. “Kuid, jah, siinses pikaldases ja moraalses kogukonnas otsustatakse inimese üle paljuski tema välimuse põhjal. Nähtavasti pole te Rufe Tatumiga kohtunud?”

“Ta pole ka millestki ilma jäänud,” sõnas linnakese konstaabel. “Rufe on kõige ebardlikuma välimusega päevavaras ja peaks võl-las rippuma. See tuletab mulle meelde, et pidin juba üleieile Rufe soolaputkast välja laskma. Tema kolmkümmend päeva, mis ta sai Yance Goodloe tapmise eest, said täis. Kuid paar päeva süüsinna on Rufele niikuinii kama.”

“Jamps,” ütlesin mina mägilaste kõnepruugis. “Ärge tulge mulle jobama, et Mount Nebos on ühtki nii halba inimest.”

“Ta on hullem, kui te arvata oskate,” vastas poodnik. “Ta varastab sigu.”

Otsustasin härra Tatumile pilgu peale visata ja paar päeva pärast seda, kui konstaabel oli Rufe luku tagant välja lasknud, varitsesin teda ja kutsusin endaga kaasa. Linnast välja jõudnud, istusime puurondile, et sigari taga äriasjust rääkida.

Otsisin partnerit, kellel oleks ehe maamatsi välimus, et maha mängida paari lühikest ühevaatuselist näitemängu, mida kavatsesin etendada läänepoolsetes linnades, kus peatus Pitfall & Gin tsirkus. R. Tatum oli selle osa jaoks lausa sündinud. Ta oli sama loomulik kui Fairbanks näidendis, kus too hoiab ära “Eliza” põhjavajumise.

Rufe Tatum oli umbes esimese inimese kasvu ja ta vilavad silmad olid niisama sinised kui hiina koera kujukesel, mis kunagi oli tädi Harrieti lemmikmänguasi ning mis nüüd ta kaminasimssi kaunistab. Rufe juuksed olid lainelised nagu Rooma vabastamist sümboliseerival odaheitja kujul, kuid nende värv meenutas maali “Päikeseloojang Suures Kanjonis”, mis varjab salongis ahjutoru-

sid. Ta oli tüüpiline maamats. Oleksid temas talupoja ära tundnud ka siis, kui sa poleks enne ühtki näinud mujal kui vodevillis puuvillaste üheharuliste trakside ja kõrva tagant paistva õlekõrrega laval ringi patseerimas.

Rääkisin talle, mida ma tahan, ja Tatum oli valmis kohe tööle asuma.

“Jättes kõrvale sellise triviaalse pisipatu nagu ettekavatsemata tapmine luhtaläinud teeröövi käigus,” ütlesin, “ning kordaläinud vargused, millele uhkuse või uhkuseta osutada – millised tõendid on sul ette tuua, et oled sellele kohale sobiv mees?”

“Milleks selline küsimus?” venitas Rufe lõunaosariiklase aeglusega. “Kas sa pole siis kuulnud? Blue Ridge’is pole meest – ei valge- ega mustanahalist –, kes suudaks sea nii kergelt pihta panna nagu mina. Ükski hing ei näe ega kuule. Kinnitan, et suudan tassida sea,” jätkas ta, “laudast välja, üle rödu ja molli eest mööda metsa, ilma et keegi piuksugi kuuleks, ning seda niihästi öösel kui päeval, ükskõik kus ja millistes tingimustes. Kõik sõltub sellest, kuidas sa seast kinni haarad ning mismoodi sa teda kannad. On päevi,” jätkas seasulgude tühjendaja, “kuu unistan, et mind nimetataks sigade varastamise alal maailmameistriks.”

“Auahnus pole patt,” laususin mina, “ja seavargus võib Mount Nebos hästi minna. Kuid välismaailmas, härra Tatum, loetakse seda niisama jämedaks äriaajamisviisiks kui “karude” röövretke Massachusettsi Gaasi vastu. Kuid just auahnus on see, mis garanteerib kelmuse kordamineku. Niisiis lööme käed. Minu tuhandedollarilise sularahakapitaliga ning teie harvanähtava sünnipärase kodukootud välimusega arvan ma, et peaksime rahaturul läbi lööma.”

Niisiis sai Rufe osa endale ning seadsime sammud Mount Nebolt alla. Terve tee lauskmaale valmistasin teda ette osaks, mida tal tuli mängida kelmuses, mis mul meeles mõlkus. Tegelesin sellega tervelt kaks kuud, mis meil kulus Florida rannikule jõudmiseks. Võtsin asja hingega, sest mul oli nii palju kelmuse viise varrukas peidus, et oleksin pidanud kimonod kandma, et need kõik ära mahtunuks.

Kavatsesin etendada lõikusmasinat ja niita üheksa miili laiuse teeraja läbi Kesklääne põllumaade, niisiis suundusime sinnapoole. Kuid kui me Lexingtonini jõudsime, avastasin, et linnas on Vennad Binkley rändtsirkus, talupojad jooksevad linnale tormi ja klõbistavad oma põlve otsas tehtud puukingadega vastu kõnniteekive nii kunstipäratult ja meelevaldselt, nagu teeksid Datto Bryani duuma lisaettekandele saatemuusikat. Ma ei läinud kunagi tsirkusest mööda ilma siibrinööri tõmbamata, pealegi kulus Key Westi minekuks veidi lisaraha marjaks ära, niisiis üürisin endale ja Rufelega toad Peevy-nimelise lesknaise majas, mis asus otse tsirkuse kõrval ning viisin seejärel Rufe valmisriiete poodi, et talle härrasmehe välimus anda. Teadsin, et Rufest saab asja, kui ta on kõigi kaalikakasvataja regaalidega varustatud. Kõigepealt toppisin ta vana Misfitzky kaasabil kahvatusinisesse ülikonda, mis teatud nurga all heitis rollikuju piirjoontele niilusrohelist varjundit, ning andsin siis naljaka läikiva Tuskegeepruuni vesti, punase lipsu ja kõige kollasemate kingadega, mida linnast leida oli, talle lõpliku lihvi.

Rufe polnud seni kodukraalist jalgagi välja tõstnud. Seal olid gingam ja hallid peakatted täiesti omal kohal. Midagi nii toredat, kui tal praegu seljas oli, polnud tal kunagi olnud, ning ta oli tähtsust täis nagu uusmeremaalane, kes on äsja uue ninarõnga saanud.

Õhtul läksin tsirkuse telkide juurde ja tegin algust sõrmkübaramänguga. Rufe pidi olema peibutuslind. Andsin talle pataka valeraha, mille abil minuga kihla vedada ning pistsin teise samasuguse oma taskusse, et maksta välja Rufe võidetud kihlveosummasid. Mitte et ma poleks teda usaldanud, kuid ma lihtsalt ei saa palliga õigesti manipuleerida, kui ehtsat raha näen – mu sõrmed hakkavad iga kord kleepuma.

Niisiis istusin oma väikese laua taga ja näitasin vaatajatele, kui lihtne on ära arvata, millise sõrmkübara all on väike pall peidus. Minu laua ümber kogunes tihe maameeste poolring, kes hakkasid üksteist küünarnukkidega müksima ja kaasläsi naljatoonis kihla vedama õhutama. Nüüd oli aeg Rufel ette astuda ning vedada minuga paar korda viie- ja kümnedollarilise peale kihla, et anda neile vennikestele julgust kukrude välja võtta. Kuid Rufet polnud kusagil. Nägin teda paar-kolm korda mööda jalutamas ning suu pähklikommi täis, plakateid uurimas, kuid lähedale ta ei tulnud.

Kala näkkis, kuid mängida sõrmkübaramängu ilma peibutuslinnuta on sama, mis püüda kala ilma söödata. Lõpetasin neljakümne kahe dollarise kasumiga. Olin pettunud, sest olin arvestanud vähemalt kahesajadollarise teenistusega. Kell üksteist läksin koju ja heitsin voodisse. Arvasin, et nähtavasti oli tsirkus, kontsert ning muu Rufet nii palju veedelnud, et ta ei suutnud kiusatusel vastu panna, ja kavatsesin talle järgmisel hommikul tõelisest ärist loengu pidada.